

Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Gülay ÖZDEMİR YILMAZ ¹Neşe KAFA GÜROL ²¹ Balıkesir Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, BALIKESİR² Balıkesir Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, BALIKESİR

Özet

Toplumların sosyo-ekonomik gelişmelerine bağlı olarak seyahat tercihlerinde de birtakım değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. Bu nedenle, değişen turizm talebine cevap verebilmek, turizmden daha fazla fayda sağlayabilmek ve rakipler karşısında rekabet üstünlüğü elde edebilmek için farklı turizm çeşitlerinin geliştirilmesi oldukça önemli hale gelmiştir. Alternatif turizm çeşitlerinden biri de, kırsal turizmdir. Günümüzde şehirleşmenin beraberinde getirdiği artan gürültü, çevre kirliliği, tekdüzelik, stres, vb. yaşanan pek çok olumsuzluk, turizm anlayışının da yavaş yavaş kırsal turizmi benimser bir hal almaya başlamasını sağlamıştır. Türkiye, kırsal turizm için elverişli bir coğrafi yapıya, kültürel ve beşeri bir dokuya sahiptir. Sahip olunan bu zengin kaynaklar ile, kırsal turizmde artan talebi karşılayabilir, kırsal turizmden önemli bir pay alabilir, sağlayacağı avantajlardan fazlasıyla yararlanabilir. Ancak tüm turizm çeşitlerinde olduğu gibi, kırsal turizmden de bahsederken yöresel analizlerin yapılmasının önemli olduğunu söylemek gerekmektedir. Kırsal turizme yönelik yöresel imkanların tespit edilmesi ülke genelinde turizm stratejilerinin daha gerçekçi bir şekilde belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Kırsal turizm açısından gelişme potansiyeline sahip her bir yörenin ayrıntılı bir şekilde güçlü ve zayıf yanlarının, tehdit ve fırsatlarının ortaya konulması böylelikle yol haritasının oluşturulması gerekmektedir. Çalışmamızın temel amacı da bu düşünce üzerine kuruludur. Ülkemizin kırsal turizm açısından önemli bir yöresi olabilecek ve 2023 Türkiye turizm stratejisinde de önemi vurgulanan Balıkesir ilinin kırsal turizm potansiyeli değerlendirilecek ve geliştirilmesi için önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Balıkesir, Kırsal Turizm Planlaması,

The Assessment of Rural Tourism Potential of Balıkesir

Abstract

Depending on the socio-economic development of societies, some changes have begun to occur in their travel preferences. Thus, it has been important that different types of tourism be developed in order to meet the changing tourism demand, to provide more benefits from tourism and to obtain a competitive advantage against the rivals. One of the alternative tourism types is rural tourism. Today, the increasing noise, environment pollution, monotony, stress and so many negatives brought about by urbanization have allowed understanding of tourism to start to adopt rural tourism slowly. Turkey has a favourable geographic, cultural and humanity structure for rural tourism. Through all these rich resources, the increasing demand for rural tourism can be met, a considerable amount of share can be gained and many advantages can be taken. However, as in all types of tourism, it is essential to express that local analysis be carried out while dealing with rural tourism. The determination of local facilities for rural tourism is very important in that strategies of tourism all across the country should be identified in a more realistic way. It is necessary that the strengths and weaknesses, threats and opportunities of each region having the potential to develop in terms of rural tourism be exhibited in detail, creating a roadmap. The main aim of this study is based on this idea. The rural tourism potential of Balıkesir, which can be an important region in terms of rural tourism in our country and the importance of which is highlighted in 2023 Türkiye Tourism Strategy, will be evaluated and proposals will be made on development of this city.

Key Words: Rural tourism, Balıkesir, Rural tourism planning

GİRİŞ

Dünyada özellikle son elli yıllık dönemde yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler turizm kavramının algılanmasında ve pratiğinde önemli değişimlere neden olmuştur. Bu değişim ve dönüşüm turizm sektöründe sadece niteliksel (turist sayısındaki artış, turizm gelirlerindeki yükseliş vb.) olarak değil, aynı zamanda niceliksel (turizm isteminde ve tercihlerinde) olarak da kendini göstermiştir. Böylelikle değişen turizm talebi çok çeşitli turizm türlerinin de konuşulur hale gelmesini sağlamıştır. Bu turizm türlerinden biri de kırsal turizmdir. Kırsal turizm, hem turistlerin taleplerine cevap verebilmek, hem de kırsal alanların

sosyo-ekonomik canlılıklarını koruyabilmek veya geliştirebilmek için oldukça önemlidir. Dünya Turizm Örgütü'nün "2020 Turizm Vizyonu" yayınında, kırsal turizmde turiste sunulan ürünlerin göreceli olarak hala sınırlı olduğu fakat önümüzdeki yıllarda önemli derecede artacağını beklediği ve önümüzdeki 10 yıl içerisinde kırsal turizm yönelik kitlesel bir yönelişin beklenmediği fakat gelişme eğiliminin yüksek olacağını açık olduğu belirtilmiştir (WTO, 2004:9). Bunun en önemli nedeni de kontrolsüz ve hızlı bir biçimde gelişen kentleşme ve sanayileşme sürecidir. Bunun sonucunda doğa tahribatı ve fiziksel çevre koşullarındaki bozulma günümüz insanını olumsuz yönde etkilemekte ve artık doğaya

dönüş gibi kavramlardan söz edilmeye başlanmaktadır. (Özkan,2007:81). Dolayısı ile günümüzde kentlerdeki yoğun çalışma temposu, hava ve gürültü kirliliği ile kalabalık ortamlardan uzak kalma isteği, kent insanının daha fazla kırsal alana ve özellikle dağlık alanlara gitmesine yol açmıştır. Bu ilginin bir sonucu olarak kırsal turizm önemli bir iktisadi sektör olarak gündeme gelmiştir (Bakırcı,1995:305).

Kırsal turizme ilginin artmasında ve yaygınlaşmasında, şu faktörlerin etkisi büyük olmuştur (Çakır vd.2010:2):

- Aktif tatillere ve özel ilgi turlarına eğilimin artması.
- Kentsel yaşamın sınırlayıcı ve kurallarla dolu ortamından uzaklaşma isteği.
- Deniz kıyılarının her konuda birbirine benzemesi, hatta dejenere olması.
- Gelişmiş ülkelerde yaşanmış kentsel nüfus oranının artması, onların da kırsal alanların sağlık verici ortamlarını tercih etmeleri.
- Kırsal alanların sayısı türde rekreasyonel etkinlik için uygun ortamlara sahip olması.
- Kırsal turizmin, diğer turizm türlerine göre daha ucuza mal olması.
- Dünyada çevre koruma bilincinin yaygınlaşmasıyla, korunmuş alanlara ilginin artması.

Kırsal coğrafi ortamlar; doğal ve kültürel yapılarıyla, özellikle kent insanının giderek artan rekreasyon gereksinimine geçmişten günümüze cevap vermeye çalışmaktadır. Özellikle kırsal yaşam biçiminin çekiciliği, stres ve baskı yaratacak sınırlamaların ve zorunlulukların olmayışı, buna karşın kişilerin kendilerini özgür hissetmelerini sağlayacak olanakların varlığı, günümüzde gerek hafta sonları, gerekse mevsimlik, yıllık tatillerde bu ortamlara yoğun ziyaretleri beraberinde getirmektedir (Çakır vd.,2010:2). Bu bakımdan özellikle yurtdışında yeni alternatif yerlerin ortaya çıkması nedeniyle kırsal turizm de şimdiki ve gelecek zamanlar için bir alternatif olabilmektedir (Fons vd,2010:551).

Görüldüğü gibi son yıllarda kırsal turizme doğru yönelişin artması ve gelecekte de bu yönelişin daha da artacağı şeklindeki öngörülerin olması nedeniyle kırsal turizmin Türkiye için de ne kadar önemli bir turizm türü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü Türkiye, kırsal turizm talebine cevap verebilecek, ve avantajlarından fazlasıyla yararlanabilecek eşsiz potansiyele sahiptir.

Bu çalışmada öncelikle kırsal turizminin niçin önemli bir turizm türü olduğu daha ayrıntılı bir şekilde incelenmekte, Türkiye için önemi açıklanmakta ve kırsal turizmin gelişmesi için önemli potansiyele sahip yörelerden biri olan Balıkesir ili ele alınmaktadır

KIRSAL TURİZM TANIMI

Son yıllarda üzerinde en çok konuşulan turizm türlerinden biri olmasına rağmen birçok nedenden ötürü kırsal turizmin evrensel ve yeterli bir tanımını yapmak oldukça zordur (Soykan, 2006: 73). Hatta kırsal alanın

tanımı bile ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Örneğin; kırsal alanı Avusturya,400 km²'den daha düşük bir nüfus yoğunluğuna sahip 1.000 kişiden daha az olan yerler, Danimarka 200 haneden daha az olan topluluklar, İtalya 10.000 kişiden daha az olan yerleşim yerleri, Norveç 200 haneden daha az olan topluluklar, Portekiz 10.000 kişiden daha az olan yerleşim yerler, İskoçya km² başına 100 kişiden daha az olan yerel otorite bölgeler, İspanya 10.000 kişiden daha az olan yerleşim yerleri, İsviçre 10.000 kişiden daha az olan yerleşim yerleri olarak, İrlanda ise toplam kentsel alan ve toplam kırsal alan arasındaki ayırımı 100 yerleşim yeri olarak belirlemiştir. En genel haliyle kırsal alan; kent olarak tanımlanan yerleşme alanının dışında kalan tarımla ilgili etkinliklerin yapıldığı alanları da içeren köy, mezra vb. adlarla anılan insan yerleşimlerinin var olduğu alanlar olarak tanımlanabilir (Şerefoğlu,2009). Bazı kaynaklarda tarım ve çiftlik biçiminde adlandırılan kırsal turizme ait ise çok sayıda tanımlamayla karşılaşmak mümkündür (Leader European Observatory,1997). Tanımların bazılarında faaliyetlerin gerçekleştiği yerlere ait düşük nüfus yoğunluğu ön plana çıkarılmakta, bazılarında turistlerin yerleşimlerin geleneksel, doğal ve tarihsel özelliklerine yönelik beklentileri önem kazanmakta (EC, 1999: 151), bazı tanımlarda daha çok çiftliklere ve doğaya yönelik olarak yapılan, turistlerin çiftlik gezme, balık tutma, ata binme, "trekking" (uzun ve zorlu yürüyüş) v.b. etkinliklere katıldıkları turizm türü olarak ele alınmakta, bazı tanımlarda ise, kırsal alanlardaki tüm turizm etkinlikleri olarak değerlendirilmektedir (Özkan,2007:86). Dünya turizm literatürü incelendiğinde, uzmanlar tarafından kırsal turizmin çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarımsal turizm, ekoturizm gibi farklı isimlerle anlatıldığı görülmektedir. Bunun nedeni kırsal turizmin kapsamı hakkında ortak bir görüşe sahip olunmamasıdır (Kurt,2009:14; Esengün vd.,2001:31). Kırsal turizm, AB tarafından yapılan tanıma göre; tatillerini kırsal alanda, kırsal mirası görenek ve kırsal yaşam tarzından hoşlanan insanların arzusu olarak tarif edilmiştir (European Commission 2003). Buna göre; kırsal turizmde, hizmet sağlayanlar, ziyaretçilerin ziyaret edilen yerdeki atmosferi test etmesi ve kırsal ürünleri denemelerine yardımcı olurlar (Veer and Tuunter, 2005). Böylece günlük kırsal yaşam içine kabul edilen turistler, hem kırsal kültürü öğrenirler hem de aktif tatil geçirirler (Çakır vd.,2010:2). Diğer bir tanıma göre ise kırsal turizm, turistlerin doğal ortamlarda tatillerini geçirmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla kırsal bir yerleşmeye giderek, konaklamaları ve o kırsal yerleşmeye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür (Özkan,2007:82). Yine başka bir tanımlamaya göre ise kırsal turizm, insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici

konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü olarak tanımlanabilmektedir (Küçükaltan,1997:212). OECD raporuna göre ise özellikle kırsal tabanlı tatiller; yürüyüş, tırmanış, macera tatilleri, kano-rafting, çim kayağı, kuş gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı, avcılık, bisiklet turları, ata binme, kırsal miras çalışmaları, kır manzarası izleme, küçük köy/kasaba turları, kırsal alan gerektiren rahatlatma tatilleri, küçük ölçekli konferanslar, kırsal festivaller, nehir ve göl balıkçılığı tarımsal etkinlikler şeklindedir (OECD,1994:16).

KIRSAL TURİZMİN OLUMLU VE OLUMSUZ ETKİLERİ

Dünyada birçok ülkenin ulusal turizm yönetimi kırsal turizmin önemli ve gelişen bir sektör olduğunu kabul etmesine karşın özellikle kırsal turizmle ilgili istatistikî bilgi toplayan ülkelerin sayısının azlığından dolayı rakamsal boyutları ile ilgili bilgilere ulaşmak oldukça zordur. Ancak durum böyle olsa da, kırsal turizmin hem çevre ve turist hemde evsahibi ve turist arasında ilişki boyutunun olması ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerinin de oldukça fazla olması sonucunu doğurmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşları destek verdikleri durumda kırsal turizm ekonomik kalkınma için bir araç niteliğindedir. Batı ülkelerinde, kırsal turizmin kırsal alanların ekonomisindeki önemi 1990'lı yıllarda anlaşılmaya başlanmıştır. İngiltere'de yapılan bir araştırmada çiftçilerin çoğunluğunun gelirlerini arttırmak için turizm sektörüne katıldıkları belirtilmektedir (Fleischer ve Pizam,1997: 367).

Kırsal turizmin olası olumlu ve olumsuz etkilerini aşağıdaki şekilde sınıflandırmak mümkündür. Başlıca olumlu etkileri şöyledir(Morgül,2006:68);

- Kırsal turizm nüfus kaybına uğrama riskleri ile karşı karşıya bulunan yöreleri canlandırmak suretiyle, yöre halkının başka bölgelere göç etmesini önleyebilmektedir. Göçün önüne geçilmesinde, kırsal turizm yeni bir istidam alanı yaratıcısı olarak da üzerinde durulması gereken bir yaklaşım olarak görülmektedir (DPT,2010: 33,42).

- Şehir ve kırsal yöreler arasındaki ilişkilerin gelişmesi, zamanla şehir ve kırsal yöre arasındaki yaşam ve davranış farklılıklarını yumuşatmaktadır.

- Aile bireyleri, küçük çocuklar için daha hoş, daha değişik vakit geçirmeye imkan veren bir ortam bulmaktadırlar.

- Kırsal turizm, kırsal yörelerin kalkınmasına yardımcı olarak ülke ekonomisine katkıda bulunur. Tarımsal ve turistik etkinlikler bir arada ve birbirinin tamamlayıcısı olarak yer alırsa, hem o yöre hem de ülke ekonomisine önemli olumlu etkilerde bulunmaktadır.

- Turizm, kırsal yöreler halkına çok çeşitli kaynaklardan gelir kazanma olanakları yaratmaktadır. Tarım ürünleri talebi artmakta, kırsal yörelerde ev ve el sanatları gelişerek ek gelirler çoğalmakta; konaklama, yeme-içme v.b. ilgili tesislerin artması ile istihdam ve

ücret gelirleri artmakta; inşaat ve ona bağlı yan sektörler ve gelirleri ile turistik mal ve hizmet sektörü ile kamu hizmetlerinin çoğalması, hem kişisel hem de kamu gelirlerini arttırmaktadır.

- Turistlerin her türlü hizmette belirli bir kalite aramaları yerli halkın da hayat standartlarının yükselmesine yol açmaktadır.

- Turizm, altyapı, konut ve çalışma şartlarının iyileştirilmesine neden olduğundan bu olumlu gelişmeler halkın yararına olmaktadır.

- Kırsal yöreler, turizmin doyum noktasına geldiği ve bu nedenle dinlendiricilik özelliklerini büyük ölçüde yitirmiş bulunan geleneksel tatil istasyonlarının yükünü hafifletir.

- Kırsal alanların büyük yer tuttuğu bir ülkede turizmi kıyı turizminin egemenliğinden kurtararak tatilleri mekan içinde yaymaktadır.

- Turizm, kırsal alanlarda yeni ekonomik etkinlikler doğmasına yol açar, yörenin ekonomik yapısının esnekliğe kavuşmasına yardım etmektedir.

- Kırsal turizm, iç turizmi canlandırmaktadır.

Tüm bunlarla birlikte kırsal kesimde, küçük aile işletmelerinin bulunduğu bölgelerde ekonomik kalkınmayı sağlaması (Fleischer ve Felsenstein,2000) nedeniyle özellikle küçük işletmeler için uygun olduğuna yönelik genel bir inanç bulunmaktadır (Getz ve Carlsen,2000). Bu bakımdan kırsal turizm iki tür küçük işletmelere avantaj sağlamaktadır. Doğrudan otel ve motel vb. işletmelere avantajlar sağlarken dolaylı olarak da benzin istasyonları, bakkallar vb. işletmeler için avantajlar sunmaktadır (Wilson vd,2001:132). Örneğin, ekolojik çiftlikler, karavan ve kamp alanları, yatak ve kahvaltılı işlemleri gibi. Bu faaliyetler özellikle kadınlar tarafından hobi olarak da başlatılmaktadır (Getz ve Carlsen,2000).

Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri ise şöyledir (Morgül,2006:70):

- Kırsal turizm tarımdan gelir sağlayan halkın, tarım sektörü dışına kaymasına neden olmaktadır. Kırsal turizmin plansız gelişimi, tarımsal alanların azalmasına yol açmaktadır.

- Arazi ve diğer gayri menkul fiyatlarında spekülasyon artışları olmaktadır. Kiralama bedelleri aşırı yükselerek, tarım üreticisi tarımdan gelir sağlamak yerine, arazisini boş bırakarak rantı bekler duruma yönelebilmektedir.

- Kırsal alanların aşırı ve yoğun kullanımı, tarımsal alanları, doğal ve kültürel sit alanlarının tahribine yol açarak ekolojik dengeyi bozabilmektedir.

- Kırsal turizmden sağlanan gelir, yerli halka bu geliri tarım dışı hatta o yöre dışında değerlendirme şansı yaratır o da başka sektörlerle sermaye akımını kuvvetlendirir ve kırsal turizmi yöreyi kalkındırma amacından uzaklaştırabilmektedir.

- Kırsal alanların aşırı kalabalık olması, çekiciliklerin azalmasına ve otantikliğini kaybetmesine neden olmaktadır.

• Tarımsal ürün deseni değiştirilerek verimlilik azalmaktadır.

• Kırsal yörelerde turizmin gelişmesi sosyal ve kültürel planda yerli halkın tarım yörelerine özgü gelenek ve göreneklerinin kaybolmasına kadar varan bir kültürel kirlenme. ye neden olabilmektedir Böylece yerli halk ile turist kültürleri arasındaki karışma, yerli halktan turistlere karşı birbirlerinden sert çizgilerle ayrılabilen iki aşırı davranış şekli ortaya çıkabilmektedir.

DÜNYADA KIRSAL TURİZM

Kırsal turizm tamamıyla yeni bir kavram değildir. 19. yüzyılda gelişen ve büyüyen endüstri kentlerinin stresine

ve bakımsızlığına tepki olarak kırsal alanda turizm etkinlikleri gelişmeye başlamıştır. Hatta bazı yazarlar kırsal alanın romantikliğini eserlerine yansıtmıştır. Bu dönemlerde bazı demiryolu şirketleri de yatırımlar yaparak bu gelişmekte olan turizm çeşidine hizmet vermiş ve kentsel alanlarda yaşayanların kırsal alana daha rahat ulaşabilmelerini sağlamayı amaçlamışlardır. Özellikle Alpler ve Amerikan ve Kanada Rockies dağları yapılan demiryolu yatırımları ile kırsal turizmin ilk öncülleri sayılabilir (OECD,1994:7).

Dünya’da bazı ülkelerde yapılan kırsal turizm faaliyetlerine şöyle örnekler verilebilir:

Macaristan	Macaristan’da yabancı turistler daha çok Balaton Gölü civarında organize edilen atlı gösteriler ile folklor programlarına talep oluşturmaktadırlar. Çok sayıda gölün yer aldığı Lake District bölgesi önemli bir turizm bölgesidir. Göl kenarındaki ağaçların altında büyükbaş hayvanlar ve gölde su sporu yapmak için kullanılan jetskiler yan yana görülebilmektedir. Ayrıca eski devirlerde maden ocağı olarak kullanıldıktan sonra terk edilen birçok mağara yapılan sesli, ışıklı ve görsel animasyonlar yer almaktadır. Ayrıca birçok tarihi şato gününbirlik olarak turistlerin en çok rağbet ettikleri yerler arasında bulunmaktadır (Akça,2004:66; 76).
Letonya	Letonya’da kırsal turizm alanındaki gelişme, 1993 yılında kırsal turizm derneğinin kurulması ile başlamıştır. Kırsal turizm derneği, kırsal turizmde ürün gelişimi, kalite kontrol ve sınıflandırma, eğitim ve danışmanlık sağlama, promosyon ve pazarlama (broşürler, haritalar, internet) ve üyelerin çıkarları için lobi yapma faaliyetlerini yürütmektedir (Şerefoğlu,2009:76).
Finlandiya	Finlandiya’da; kırsal turizm, uzak mekanlarda yer alan kulübelerin ziyaretçilere kiralınması ve kırsal alanlarda yiyecek içecek hizmetlerinin geliştirilmesidir. Macaristan’da ise sadece köylerde gerçekleştirilen yöreye özgü konaklamayı, yerel aktiviteleri ve tarımı kapsayan hizmetlerdir. Hollanda da ise; özellikle çiftliklerde kamp yapmak ve bisiklete binmek, ata binmek ve yürümek gibi rotası belirlenmiş aktivitelere katılmak iken, Yunanistan’da geleneksel mobilyalarla döşenmiş odalarda konaklamak ve ev yapımı ürünlerle geleneksel biçimde beslenmektir (Gürer 2003).
İrlanda	İrlanda’da faaliyet gösteren Teagasc, ülkenin çiftlik danışma kurulumudur ve kırsal ve çiftçi topluluğuna tavsiyede bulunma ve eğitim sağlamayı içermektedir. Teagasc, kırsal turizmde kendin pişir kendin ye, yatak ve kahvaltı, yürüyüş yapma, oltalı balıkçılığı ve ziyaretçi çekme aktivitelerini içeren alternatif girişimcilerin kurulması için web sayfasından bilgi akışı sağlamaktadır (Anonymous 2004).
Amerika	Amerika’nın Wyoming, Montana ve Idaho eyaletlerinde kırsal turizmle uğraşan işletmelerin sayısı 1985 yılında 5 iken 1992 yılında 90’a ulaşmıştır. Avustralya’nın “Outback Queensland” bölgesinde ise düzenlenen yıllık raporlardan ziyaretçi sayısının yılda %20 oranında arttığı görülmektedir (Özkan,2007:90).
İspanya	İspanya’nın Andalusia (Endülüs). bölgesi önemli kırsal turizm merkezlerinden bir tanesidir. Bu bölgede devlet çevre koruma konusunda oldukça hassas olup, arazinin %17.si doğal park olarak ilan edilmiştir. Kırsal turizm kapsamında ziyaretçilere kamp yapma, ata binme ve atlı gezi, doğa yürüyüşü ve dağ bisikleti gibi olanaklar sunulmaktadır (Morgül,2006:74).
İtalya	İtalya’da kırsal turizm, çiftliklerle yakından ilişkili olduğu için daha çok tarımsal turizm veya çiftlik turizmi adıyla anılmaktadır. 1980’li yılların sonlarına doğru yeşil turizmin içinde tarım turizmi gelişmiştir. Bu kırsal peyzajı seven, kır kültürünün zenginliğine ve el sanatlarına ilgi duyan ve değişik mutfakları tatmaya meraklı kişilerden oluşturduğu bir turizm türü olmuştur. Örnek olarak; Emilie Romagne’da, çiftliğin coğrafi konumu nedeniyle bağıcılığın geliştiği bir yörede ve sanatsal-tarihsel kaynakları zengin yerleşmeler yakınında yer alması nedeniyle tarımsal turizm yapılmaktadır. Genel olarak; İtalya’nın Alto Adige/Bolsano, Tuscany, Umbria, Puglia gibi farklı bölgelerinde de yapılan tarımsal turizm, çiftlik ürünlerini en iyi biçimde değerlendirme aracı olarak görülmüştür (Soykan 2000).
Japonya	Japon hükümetinin kırsal turizme önem vermesinin altında yatan nedenlerden bazıları: küresel ticaretin liberalizasyonu sonucu rekabet şansını yitiren ve nüfusu giderek azalan alanları canlandırmaktır. Kırsal turizm kapsamında gününbirlik ve yatılı ziyaretçiler elma, armut, çilek ve üzüm gibi tarım ürünlerini kendileri toplamaktadırlar. Japonya’da Leisure Development Center tarafından yapılan bir araştırmada kırsal alanları tercih edenler; profesyoneller, öğrenciler, firma yöneticileri, yüksek eğitim düzeyine sahip kişiler ve büyük şehirde yaşayan kişilerdir (Morgül,2006:75).
Avusturya	Avusturya, kırsal turizm Avrupa’da en iyi şekilde organize edilerek yürütüldüğü ülkelerin başında gelmektedir. Bu alanda çalışan örgütlerden birisine örnek olarak, 36 köyü içine alan “yeşil köyler” örgütü verilebilir. Yeşil köyler çatısı altındaki köylerin hepsi belirli standartlara göre seçilmiştir. Ekolojik standartlar (hava kalitesi ve gürültü, birinci kalitede içme suyu, bisiklet parkurları, tarım ve ormancılığın gelişmiş olması, yerel çiftlik ürünlerinin satışı, boş zaman etkinliklerinin çevre dikkate alınarak planlanması vb.), mimari standartlar (maksimum 3 kat, eski ve yeni konutların uyumu vb.), sosyal ve turistik standartlar (köy nüfusunun en çok 1500 kişi olması, ikinci konutların oranının % 25’i geçmemesi, büyük oteller yerine küçük oteller, turizmi seven köy toplumu, turistlerin gereksinimlerini karşılayacak alt yapı vb.) dir (Williams and Shaw 1996).

Bulgaristan	Bulgaristan köyleri gelenek ve tarihlerini bu zamana kadar getirmiş yerleşim yerleridir. Celina ilçesinde LEADER programı vasıtasıyla ilçeye dairesel yapıya sahip bir pazar yeri kurulmuştur. Evler tek kat halinde inşa edilmiş, ülkenin mimari yapısını sergilemektedir. Bölgede çeşitli rafting, safari, kuş gözlemciliği ve mağaracılık gibi kırsal ve eko turizm aktiviteleri bulunmaktadır (Şerefoglu,2009:76).
Fransa	Fransa'nın Alsace bölgesinde, ünlü "Şarap Yolu" ile bir "Ekomüze" yaratılmıştır. Eski nesillerin günlük yaşamları, el sanatları (1500 lü yıllardan beri yapılan) ve eski bayramlar canlandırılmıştır. Geleneksel mimarideki bazı evler konaklamaya açılmış ve restoranlar ise hizmet vermektedir. Ekomüzede yıl altıya bölünerek, her iki ayın özelliklerine göre etkinlikler düzenlenmektedir. Sözelimi Mart-Nisan aylarında gelen ziyaretçiler için XX.yüzyılın başlarına ait tekniklerle tarımsal işler sergilenmekte ve aslına uygun etkinliklerle Paskalya kutlanmaktadır (Soykan,2003).
İngiltere	İngiltere'de Galler Turizm Bakanlığı bünyesinde, köy koordinatörleri ve köy acentaları kurularak ortak çalışmalarla 1992'de başlanmıştır. Kırsal turizme açılacak köylerin; güzel manzaralara, tarihi ve kültürel değerlere dikkat edilmiş, köylerin el sanatı atölyeleri ve gezi yerlerine sahip olması tercih nedeni (Manus et al. 1995). Bir diğer örnek ise; Galler bölgesinin orta kesiminde gerçekleştirilen festival programı kırsal ekonomik gelişim için 1985 yılında Galler Gelişme Konseyi tarafından uygulanmıştır. Festival beş ana tema altındaki çok sayıda olaydan ve etkinlikten oluşmaktadır. Bunlar; doğa ve vahşi yaşam: doğa ziyaretleri, kuşlar ve memelileri izleme, doğal tarihi kurslar, peyzaj; çiftlik ziyaretleri, pazarlar, su değirmenlerinin açılışı, ormanlara özgü sergiler, kırsal bilinçler: rafting, midilli trekkingi, dağ bisikleti, tarih ve gelenek: kule turları, tarihi yeniden keşfetmedir. Festival başarılı bir kırsal turizm başlangıcına iyi bir örnek olmuştur (Woodruff 1997).

TÜRKİYE'DE KIRSAL TURİZM

Türkiye'de dağlık alanlar, sahip oldukları orman varlığı, mera ve çayır alanlarına dayalı hayvancılık ve yaylacılık, çeşitli tarımsal üretim ve madencilik gibi potansiyelleri nedeniyle çok eskiden beri çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Günümüze geldiğinde dağlık alanların geleneksel kullanım şekillerinden başka yeni bir turizm türü olan kırsal turizmin ön plana çıktığını görmekteyiz (Bakırcı,1995:302). Ayrıca Türk kültürünün yansıtıldığı yöresel el sanatları, Anadolu folkloru, geleneksel köy düğünleri, geleneksel sporları (cirit, deve, boğa güreşleri), flora ve faunası, yaylalar ve ormanlar ve mağaraları gibi kırsal alanlara has özellikleri, Türkiye'deki kırsal alanların mozaikini oluşturmaktadır (Morgül,2006:78).

Kırsal alanlar artık kent insanların rekreasyon aktivitelerini gerçekleştirdiği yerler olarak görülmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde özellikle Artvin, Yusufeli, Şavşat ve Ardanuç ilçelerinin çevre köylerinde kırsal turizm için uygun alanlar bulunmaktadır (Cengiz ve Tüfekçioğlu,2004:25). Son yıllarda bazı seyahat acentaları veya bağımsız gruplar Aladağlarda, Toroslarda, Kaçkar dağlarında, Kaz dağında, Kapadokya'da, İzmir-Gölcük, Yalova, İznik, Sakarya-Akyazı, İstanbul-Şile-Ağva, Dilek Yarımadası, Bafa Gölü, Fethiye vb.nin çevresinde trekking turları düzenlemektedir (Soykan,2003).

Türkiye'de kırsal turizm denildiğinde çoğunlukla doğa yürüyüşleri ve doğa sporlarını içeren açık hava ve rekreasyon etkinlikleri, alışveriş ve günübirlik yeme içmeyi kapsayan günübirlik köy ziyaretleri anlaşılmaktadır. İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerin çevresinde, Muğla ve Antalya gibi turistik merkezlerde, Bursa ve Kastamonu (Safranbolu) gibi tarihi ve kültürel zenginliklere sahip yerleşim yerlerinin çevresinde, antik kentlerin yakınlarındaki köylerde bu yönlü bir kırsal turizmin geliştiği görülmektedir. Bu konuda ilk örnekler 1980'li yıllarda görülmüştür. İskandinav pazarına egemen olan bir seyahat acentası Karadeniz Bölgesinde Ordu ilinin çeşitli köylerinde bulunan köylüler ile anlaşarak

konukların bir haftadan üç haftaya kadar değişen süreler içerisinde köy evlerinde ailelerin birer bireyi olarak kalmalarını sağlamıştır (Özkan,2007:102).

Kırsal turizm uygulamalarına başka bir örnek ise; Manavgat ve Side'de tatilini geçiren turistler pamuk toplamak için düzenlenen turlara katılarak, ilk önce tur kapsamında bulunan Oymapınar baraj gölünde tekne gezisine katılmakta, daha sonra aralarında yaşlı ve çocukların da bulunduğu turistler çevredeki pamuk tarlalarında bir saat çalışmaktadırlar (Sarı,2008:26).

Ülkemizde, son yıllarda yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri de kırsal bölgelerin tarihi, doğal ve kültürel değerlerini yerli ve yabancı turistlerin ilgisine sunarak kırsal turizmden yararlanma çabaları içerisinde oldukları. Bunlardan birkaçını aşağıda özetleyebiliriz (Akça,2006:2838):

- Ürgüp Belediyesi Kapadokya yöresinde bir proje kapsamında yerli ve yabancı turistler köy düğünlerine katılacak, geleneksel köy yemeklerini pişirecekler, inek ve koyun sağarak kırsal yaşamın içerisinde yer alacaklardır.

- Ortahisar Belediyesi Kızılcukur Vadisinde güneşin doğuş ve batışını turistlere izletmek amacıyla turlar düzenlemektedir. Her yıl bu turlara yaklaşık 30.000 kişi katılmaktadır.

- Kış döneminde Akdeniz, Marmara ve Ege Bölgelerindeki köylerde geleneksel deve güreşleri düzenlenmektedir.

- Son yıllarda bazı turizm acenteleri İpek Yolu güzergahında turlar düzenlemektedir.

- Erzinan ve Muğla'nın kırsal alanlarında profesyonel yamaç paraşütü yapılmaktadır.

TÜRKİYE'DE KIRSAL TURİZM POLİTİKALARI

Kırsal turizm alanında planlama programlarının geliştirilmesi için bu alandaki girişimcileri ve işletmecileri motive eden faktörleri belirlemek oldukça önemlidir. Ayrıca bu motive eden araçların doğaya ne

gibi etkisinin olduğunun da bilinmesi gerekmektedir (Getz ve Carlsen,2000).

Türkiye’de tarım ve kırsal kalkınmayı destekleme kurumu, Amasya, Çorum, Kahramanmaraş, Diyarbakır, Erzurum, Hatay, Kars, Konya, Şanlıurfa, Samsun, Sivas, Trabzon ve Tokat illerinde kırsal turizmi desteklemektedir. Bu destek kapsamında mikro girişimciler veya çiftçiler tarafından kurulacak pansiyon, “yatak ve kahvaltı” konaklama ve restoran hizmetlerinin gelişimi, çiftlik turizmi tesislerinin kurulması ve geliştirilmesi ve turistik rekreasyonel faaliyetler (sportif aktiviteler, doğa gezisi, tarihi geziler gibi) için kurulan tesislerin gelişiminin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda yapım işleri, makine-ekipman alımı, bilgi sistemleri alımı, hizmet alımı, proje görünürlük harcamaları konusunda destek verilmektedir (TKDK,2010).

Ülkemizde kırsal turizme yönelik politikalar bakımından Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’ndan itibaren kalkınma planlarında doğal, tarihi, arkeolojik, kültürel varlıkların korunması ve turizmin mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirilmesi ve dış pazarlarda değişen tüketici tercihleri dikkate alınarak kış, av ve su sporları, festival, sağlık, termal ve gençlik turizmi gibi alternatif turizm gizilgücünün değerlendirilmesi gibi kırsal turizmle ilişkilendirilebilecek politikalara rastlanmaktadır (Özkan,2007:111).

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ise kırsal alanların kalkınmasında kırsal turizmin olumlu etkisinin olduğu belirtilmiştir. Raporun temel amaç ve politikalarında şu maddeler yer almaktadır (DPT,2006):

- Kırsal turizme yönelik mesleki eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin başlatılması ve kırsal turizm ağının kurulması,
- Uygun yörelerde kırsal turizm gücünün belirlenmesi ve kırsal turizmin öncelikli olarak uygulanacağı pilot bölgelerin ve yerleşimlerin seçilmesi,
- Kırsal turizm için yerel yönetimlerin önderliğinde eylem planı hazırlanması ve sivil toplum kuruluşlarının bu alandaki etkinliklerinin desteklenmesi,
- Kırsal turizm, agro-turizm ve eko-turizm olanaklarını geliştirmek üzere; Tarım ve Köyişleri, Çevre ve Orman, Kültür ve Turizm Bakanlıkları arasında eşgüdümün artırılması gibi maddeler yer almıştır.

BALIKESİR İLİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİ

Balıkesir Anadolu’nun kuzeybatında bir kıyısı Marmara diğer bir kıyısı Ege denizine açılan coğrafi konumuna sahip, çok sayıda adaları uygun iklim özelliklerinin oluşturduğu flora ve fauna türleri Hristiyan ve Türk dönemlerine özgü zengin kültür varlıkları gibi turistik kaynaklara sahip bir ildir (Gürdal,2006:229).

Balıkesir ilinde turizm çeşitleri bakımından ilk sırayı termal turizm almaktadır. Buna rağmen içinde barındırdığı turizm türleri arasında kırsal turizm olanakları da bulundurmaktadır.

Soykan’a göre kırsal alanlar içinde kamp-karavan turizmi, ekoturizm, yeşil turizm, mağara turizmi, akarsu turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi, kış sporları turizmi, av turizmi vb. gibi doğrudan doğaya dayalı olarak yapılan turizm türleri veya turistik aktiviteler bunlara örnek teşkil etmektedir. Bu turizm türleri kırsal mekanları en az kırsal turizm kadar kullanmaktadırlar (Kiper,2006; Soykan,1999). Bu turizm türlerine örnek olarak Balıkesir ili sınırları içinde ekoturizm, kuş gözlemciliği, endemik bitki gözlemciliği, mağara turizmi, av turizmi, yayla turizmi, kamp ve karavan turizmi, trekking ve dağ turizmi gibi olanaklar bulunmaktadır.

Ekoturizm: Açık adıyla ekolojik turizm olan bu çeşit doğal kalmış yapısı bozulmamış yerlere yapılan turları içermektedir (Bulut,1999). Dursunbey ilçesinde Alaçam Dağları, Erdek ilçesinde yer alan Kapıdağ Yarımadası ve Edremit ilçesinde yer alan Kaz Dağları ekoturizm potansiyeline sahiptir.

Kuş Gözlemciliği: Ayrıca özel ilgi turlarına katılan kuş gözlemcilerinin doğa dostu olduğu, çevreyi kirletmeme konusunda çok duyarlı davrandıkları, yöreyi bilen,alanında uzman kokartlı rehberle geziye katılmak istedikleri resort turizmi amacıyla seyahat eden turistlerden daha fazla harcama yaptıkları bilinmektedir (Gürdal,2006)

Manyas Kuş Cennetinin Balıkesir il sınırı içinde bulunması bu turizm türünün gelişmesine imkan sağlamaktadır. Manyas Kuş Cenneti, 266 kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır. 1959 yılında milli park olarak ilan edilen Manyas Kuş Cenneti, uluslararası öneme sahip olup, kuş zenginliği ve başarılı koruma uygulaması nedeniyle 1975 yılında Avrupa Konseyi’nce ‘A Sınıfı Avrupa Diploması’ ile ödüllendirilmiştir. Bu nedenlerden dolayı Manyas Kuş Cenneti, kuş gözlemciliği turizmine katılmak isteyenler için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Fauna bakımından ise göl biyolojik üretim yönünden ülkemizin en verimli göllerinden biridir. Başta su kuşları olmak üzere çok zengin bir yaban hayata sahiptir. Nesli tükenmekte olan türlerden Tepeli Pelikan, Kaşıkçı, ve Çeltikçi’nin büyük üreme kolonileri bulunmaktadır. Tatlı su istakozu gölde bol miktarda bulunmakta olup, ticari amaçla avlanır. Gölde 20 den fazla balık türü yaşamaktadır (www.balikesir.gov.tr).

Balıkesir ilinin Gönen ilçesi de kuş gözlemciliği bakımından potansiyele sahiptir. İlçede özellikle küçük karabatak, tepeli pelikan, gece balıkçılı, alaca balıkçıl ve kaşıkçı ürer. Yıl boyunca çok sayıda karabatak bulunurken, tepeli pelikan ve dil kuyruk da kışın düzenli olarak görülmektedir (www.kultur.gov.tr).

Endemik Bitki Gözlemciliği: Balıkesir ilinde flora bakımından göl kıyılarında bitki topluluğunun en gür olduğu yer kuş cennetidir. Kuş Cenneti’nde en çok

görülen bitki türü söğüttür. Kıyılarda ise düğün çiçeği, ılgın, hasır otu, kamış, süsen, saz, ayakotu, kindıra ayrıca meşe palamut, zeytinlikler, kızılçam, karaçam, kayın, gürgen, çınar ıhlamur ve kızılağaç dişbudak da görülmektedir (www.balikesir.gov.tr).

Ören ilçesinde ise doğal bitki örtüsü de 'Doğal ve Tarihi Sit alanı' kapsamında koruma altına alınmıştır. Zaten Ören Meydanı da özellikle Sedir, Fıstık Çamı ve Palamut Meşesi gibi anıt ağaçlar ile dikkati çekmektedir (http://tr.wikipedia.org).

Burhaniye'de altı tür zeytin ağacı yanında en yaygın ağaç çam ve meşe türleridir. Ayrıca fıstık çamı da çoğunluktadır. Ören' de Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulunun tescil edip korumaya aldığı 1620 adet palamut meşesi vardır. Ayrıca kavak, akasya, çınar, okalıptüs, sedir, mimoza, iğde, akça ağaç ve ıhlamur gibi ağaçlarda bölgeye iyi uyum sağlar. Bahçelerde badem, ceviz, şeftali, kayısı ve narenciye çeşitlerine bolca rastlanır. Zakkum, ılgın, süpürgelik otu, ve hayıt, dere ve yol kenarlarında doğal olarak gelişmiştir (www.burhaniye.adalet.gov.tr).

İl içinde Kazdağları da çeşitli flora ve faunaya sahiptir. Özel koruma alanı içinde yer alan Kazdağı Gökarnı endemik bitki türleri arasında en değerlilerindendir Balıkesir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2006:12). Kazdağı'nda çok çeşitli ağaç türü bulunurken bunlardan özellikle Kazdağı Gökarnı kendi doğal ortamında sadece Kazdağı'nda bulunan bu ağaç türü, Babadağ'ın kuzeydoğu yamaçlarında ve 1000–1500 m yüksekliklerde yayılım göstermekte ve 25-30 m kadar boy atabilen, dar ve konik tepeli, piramit görünüşlü dekoratif bir ağaçtır. Bu bölge 1988 yılında çıkarılan bir yasa ile "Kazdağı Gökarnı Tabiatı Koruma Alanı" ilan edilerek özel korumaya alınmıştır. Ayrıca özellikle dere yataklarında ve bazı kırsal alanlarda, Akdeniz'e özgü bitki topluluklarından olan makilere de rastlanır. Bu maki topluluklarını oluşturan defne, kocayemiş, mersin, pınar meşesi, katırtırnağı ve yabancı zeytin ağaçları Kazdağı'nın iklim özellikleri ile özdeşleşmiştir (www.balikesir.gov.tr).

Yayla turizmi: Yayla Turizmi, doğayla iç içe yaşamayı sevenler veya macera tutkunlarının genellikle günübirlik kullanım veya kısa süreli konaklama amacıyla yüksek rakımlı yerlerde yaptıkları turizm faaliyetidir. Yayla Turizminde amaç, ülkemizin kendine özgü doğal ve kültürel değerleri olan yaylaların ve yayla yaşamının, koruma ve kullanma dengesi dikkate alınarak turizm faaliyetleri içinde değerlendirilmesidir (www.kultur.gov.tr). Dursunbey ilçesinde ise Gölcük, Yayla, Aktuzla, Karaveli, Hacikerim, Karyağmaz alanları yayla turizmi için elverişli alanlardır (Balıkesir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2006). Balıkesir ilinde yayla turizmi potansiyeli bakımından dikkat çeken önemli yer Kapıdağ Yarımadası, Kaz Dağları ve Alaçam Dağlarında yayla turizmi yapılabilmektedir.

Trekking: Çeşitli seyahat acentalarının paket tur programları kapsamında Cunda Adası'nda doğa yürüyüşleri de mevcuttur. Adada özellikle Çamlık Mevkii trekking için oldukça uygun konumdadır (Gürdal,2005:232). Doğa yürüyüşü olanakları yönünden Kapıdağı yarımadasının yüzde 80'e yakın bölümü gürgen, meşe, çınar, kayın, ıhlamur, kestane, defne ve karaçam ağaçlarından oluşan sık ormanlarla kaplı yarımada floraya sahiptir. Ayrıca Dursunbey ilçesinde bulunan 1683 m yükseklikteki Alaçam Dağları doğa yürüyüşleri için uygun potansiyele sahiptir. Kaz dağlarında doğa yürüyüşleri ve trekking yapılabilmektedir. Ayrıca Şahin Deresi Kanyonu da doğa yürüyüşü için uygun alanlardandır (www.tursab.org.tr).

Kamp-Karavan Turizmi: İstenilen yerlerde kalabilme ve ucuz olması bu turizmi cazip hale getirmiştir (Usta,2002:36). Cunda Adası'nda kamp ve karavan turizmi olanağı mevcuttur. Ayrıca Sarımsaklı bölgesinde resmi ve kamuya ait kamp alanları da bulunmaktadır. Ören yöresinde kamp ve karavan turizmi yapılabilmektedir. Ayrıca kamuya ait kamplar da ilçede bulunmaktadır. Akçay bölgesi kamp ve karavan turizmine imkan vermektedir. İlçede kamuya ait kamp alanları bulunmaktadır (www.balikesirkulturturizm.gov.tr).

Mağara turizmi: Kepsut ilçesinde uzunluğu 728 m. olan Ulupınar Mağarası'nda mağara turizmi yapılabilmektedir. Yine İncirlikuyu, Dedekıranıtepe, Kocain Mağaraları ile Beyköy ve Nusret Düdeni mağara turizmi bakımından elverişli alanlardır (Balıkesir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2006). Havran ilçesi sınırları içinde bulunan İnboğazi mağaraları mağara turizmine açılarak, buna yönelik tanıtım gerçekleştirilebilir.

Dağ turizmi: Gezi, araştırma, yürüyüş, tırmanma, kış sporları, sağlıklı iklimde bulunma ve iklim kültürlerini kapsayan turizm türüdür (Usta,2002:37). Bandırma ilçesinde İlçede dağcılık yapılabilmektedir. Buna yönelik ilçeye ait dağcılık kulübü de mevcuttur. Bigadiç ilçesine yer alan Ulus Dağı ile Alaçam Dağlarında dağcılık yapılabilmektedir. Ayrıca Kazdağlarının dağcılığa elverişli olması dağ turizmini önemli kılmaktadır.

Av turizmi: Ayvalık Avcılık Atıcılık Kulübü, av turizmi olanakları sunmaktadır (www.kultur.gov.tr). İlçede ağ ve olta ile balıkçılık yapılmaktadır. Balya ilçesinde de İlçede keklik, ve tavşan avı yapılmaktadır. Kapıdağ Yarımadası çeşitli av hayvanlarını barındırmaktadır. Bunlar arasında tavşan, çakal, tilki avı yapılabilmektedir. Ayrıca mevsimine göre, uskumru, hamsi, sardalya, karagöz, lüfer, barbunya, istavrit, gümüş, zargana ve kefal avları yapılmaktadır (Balıkesir İl Yıllığı,1975:220). Tavşan ve yaban domuzu gibi kara avcılığı ile av turizmi yapılabilmektedir (Balıkesir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2006). Yörede keklik, bildircin, yaban ördeği,

yaban kazı, yaban domuzu, tilki avı yapılabilir (Karaman, 1998:183).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Görüldüğü gibi dünyada önemi giderek her geçen gün daha iyi anlaşılan, ekonomik, sosyal, kültürel birçok olumlu etkisi olan kırsal turizm Türkiye açısından da oldukça önemli bir turizm türüdür. Çünkü Türkiye kırsal turizm açısından söz sahibi olabilecek önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyele sahip olan illerden bir tanesi de Balıkesir'dir. Çalışmada da açıkça ifade edildiği gibi Balıkesir ili kırsal turizm bakımından zengin kaynaklara sahip olmasına rağmen ilin kırsal turizm faaliyetleri açısından hak ettiği konumda olmadığını söyleyebiliriz. Bu nedenle de yöre ulusal ve uluslararası turizm pazarından henüz alması gereken payı alamamaktadır. Balıkesir ilinde mevcut potansiyelin değerlendirilerek kırsal turizmden hak ettiği payı alabilmesi için yapılması gerekenler aşağıda maddeler halinde açıklanmaktadır.

Öncelikle Balıkesir ve Çanakkale illerinde faaliyet gösteren Güney Marmara Kalkınma Ajansı önderliğinde ilgili uzmanlardan oluşan çalışma grupları tarafından kırsal turizmin geliştirilmesi için yörenin dinamikleri araştırılmalı ve ortaya çıkarılmalıdır. Daha sonra bu bilgiler doğrultusunda Balıkesir ilindeki tüm kurum ve kuruluşlar (Valilik, Belediye, üniversite, Güney Marmara Kalkınma Ajansı, Sivil Toplum Kuruluşları, Odalar, Muhtarlar, İşadamları vb) işbirliği içinde kırsal turizmin geliştirilmesi için strateji ve programlar hazırlamalıdır. Çünkü bir yörede kırsal turizmin geliştirilebilmesi için koordinasyon oldukça önemlidir. Oluşturulacak bu strateji ve programlar için merkezi yönetim tarafından teknik, finansal, eğitimsel konularda destek sağlanmalıdır. Bu alanlarla ilgili olarak yerel yönetimler tarafından tespit edilen eksiklikler merkezi yönetime aktarılmalıdır. Ayrıca sivil toplum kuruluşları da kendi aralarında platformlar oluşturarak kırsal turizm için projeler geliştirmeli ve bu projelerle AB ve diğer hibe programlarından yararlanmalıdır.

Balıkesir'de eksik olan altyapı ve üstyapı faaliyetlerinin tamamlanması için acil önlemlerin alınması gerekmektedir.

Ulusal ve uluslar arası turizm pazarında sürekli talep yaratabilmenin ilk ve son hedefinin havayolu taşımacılığı olduğu söylenebilir. Bu nedenle körfez havaalanının ulusal uçuşlarda sürekliliğin sağlanması ve uluslar arası uçuşlar için hizmet vermesi gerekmektedir.

İlin kırsal turizm potansiyeli tanıtım faaliyetleri ve fuarlarda ilgili kesimlere sunularak girişimcilerin yöreye çekilmesi için birtakım teşviklerin sağlanması gerekmektedir.

Hem kamu hem de özel sektörün katılımı ile gerçekleştirilecek etkin tanıtım faaliyetleri ile bölgeye özgü kırsal turistik değerlerin duyurulması gerekmektedir. Tanıtım konusunda seyahat acentalarına önemli görevler düşmektedir.

Kırsal turizme hizmet amacıyla kurulan yeme içme tesislerinin doğaya uygun, abartısız yapılması, iletişim araçlarının çevreyi en az kirletecek şekilde geliştirilmesi, su ve enerji tüketiminin sürdürülebilirlik ilkeleri ile uyum içinde olması gerekmektedir. İşletmelerin kuruluş aşamasında genel dokuya uygun malzemeler kullanıp kullanmadığı denetlenmelidir. Faaliyet aşamasında da yerel yönetimler tarafından sık sık denetimleri gerçekleştirilmelidir.

Kırsal turizm sonucunda elde edilecek faydalar kırsal kesimde yaşayan halka anlatılmalıdır. Çünkü bir yörede turizmin geliştirilebilmesi için öncelikle yöre halkının bunu benimsemesi ve desteklemesi gerekmektedir.

Balıkesir ilinde kırsal turizm potansiyeline sahip olan alanların sürdürülebilirliklerinin sağlanması için çevrenin korunması oldukça önemlidir. Çünkü kırsal turizm faaliyetlerinin devamının sağlanması doğanın bozulmaması ve çevre kirliliğinin en aza indirilmesi ile mümkün olmaktadır. Bunun için gerekli mevcut kaynakları tehdit eden unsurlar için gerekli önlemler acilen alınmalıdır. Özellikle Kaz Dağları, Kuş Cenneti Milli Parkı ve Kapıdağ yarımadasının hem flora hem fauna bakımından zengin olması sebebi ile bu alanların korunması gerekmektedir. Örneğin, Manyas Kuş Cenneti Milli Parkı 90'lı yıllardan itibaren Bandırma çevresindeki borik asit tesisi ve gübre fabrikası atıklarının göl sularına ulaşması, göldeki balık popülasyonunun azalmasına göl suyunun ciddi boyutlarda kirlenmesine ve böylece milli parkta yuva yapan kuşların sayılarında önemli azalmalara yol açmıştır. Bu sorunun çözülmesi Manyas Kuş Cenneti Milli Parkı'nda sürdürülebilir turizm olgusu için hayati önem taşımaktadır. Ayrıca Kaz Dağlarında da gerçekleştirilmekte olan altın arama çalışmalarının doğaya zarar vermemesi ve bununla ilgili denetimlerin ilgili organlarca gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir.

Kırsal turizmin geliştirilebilmesi için alınacak önlemler elbette ki sadece yukarıda bahsedilenlerle sınırlı değildir. Balıkesir ilinde kırsal turizmin geliştirilebilmesi için daha birçok önlemin alınması gerekmektedir. Bu önlemler alındığı ve kırsal turizm potansiyeli değerlendirildiği taktirde bölge turizminin mevsimsellik özelliğinden kurtarılarak, yıl içine yayılması, böylece gelen turistlerin kalış sürelerinin uzatılabilmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

Akça, Hasan (2004) .Dünyada ve Türkiye.de Kırsal Turizm., Ekonomik ve Teknik Dergi Standard, Yıl:43, Sayı:513, Ajans-Türk Matbaacılık, Ankara.

Akça, Hasan (2006). Assessment of Rural Tourism in Turkey Using SWOT Analysis. Journal of Applied Sciences, 2006, Volume: 6, Issue: 13.

Anonymous 2004. Irish Agricultural Food Development Authority. Dublin. Teagasc.

Bakırcı, Muzaffer (1995). Avrupa Birliğine (AB) Uyum Sürecinde Türkiye Ve Avrupa'da Dağlık Sahaların Kullanımına Yönelik Perspektifler (Avrupa Dağlık

Bölgeler Şartı'nın Esasları). Doğu Coğrafya Dergisi.13. ss:291-310.

Balıkesir Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü(2006), Balıkesir Edremit Körfezi.

Bulut,Erol (1999), Turizmin Türkiye Ekonomisindeki Yeri Ve Ekonomik Etkileri.

Cengiz, T. Tüfekçioğlu, A.(2004). Artvin İl Gelişme Planı Turizm Sektörü Raporu (Taslak), Artvin.

Çakır A. Çakır, G. Dursun S. Dursun B. (2010). Kırsal Turizmde Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanılması: Poyralı Köyünde Uygulanabilirliği. Uluslararası II.Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Sempozyumu 1-2 Ekim, İğneada, Kırklareli.

DPT (2010). Akşehir Organik Tarım Yayılcılık Ve Kırsal Turizm Potansiyeli Fizibilitesi.Devlet Planlama Teşkilatı. Mevlana Kalkınma Ajansı.

DPT (2006). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, Kırsal Kalkınma Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara.

Esengün, Kemal, Akça, Hasan, Sayılı, Murat (2001). Kırsal Alanların Kalkınmasında Kırsal Turizmin Rolü. Standart Dergisi, Şubat 2001.

European Commission (2003). Fact Sheet. Rural Development in the European Union. Brussels.

Fleischer, Aliza ve Felsenstein, Daniel (2000). Support For Rural Tourism Does it Make a Difference. Annals of Tourism Research, Vol. 27, No. 4, pp. 1007-1024.

Fleischer, Aliza; Pizam, Abraham (1997). Rural tourism in Israel. Tourism Management Vol. 18, No. 6, pp. 367-372.

Fons, M.V. Fierro, J.A. Patino, M.G. (2010). Rural Tourism: A Sustainable Alternative. Applied Energy. 88. pp:551-557.

Getz, Donald; Carlsen, Jack (2000). Characteristics And Goals Of Family And Owner-Operated Businesses In The Rural Tourism And Hospitality Sectors. Tourism Management 21. pp:547-560.

Gürdal,Mehmet (2006), Türkiye’de Turizmin Öncü Şehri Balıkesir’e Yönelik Yeni Açılımlar Ve Fırsatlar,” 2. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22 Nisan 2006.

Gürer, N. (2003). Kırsal Geleneksel Konut Dokusunun Turizm Balgamında Değerlendirilmesi, Cumalıkızık Örneği. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Karaman, Sebahattin (1998), Bölgesel İli Turizminin Bölgesel Kalkınmadaki Yeri, Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Doktora Tezi, Balıkesir.

Kiper, Tuğba (2006). Safranbolu Yörükköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

Kurt, İmran Başak (2009). Beypazarı İlçesinde Kırsal Turizm. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Küçükaltan, Derman (1997): .Trakya Ekonomisi İçin Bir Bölgesel Kalkınma Modeli: Kırsal Turizm., 7. Ulusal Bölge Bilimi Bölge Planlama Kongresi, 1. Kitap, İzmir 20-22 Ekim, Pro-Ofset Matbaacılık, İzmir.

Leader European Observatory (1997). Marketing Quality Rural Tourism, The Experience of Leader.

Morgül, Şükran Mercan (2006). Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne.

OECD (1994). Tourism Strategies and Rural Development. Organisation For Economic Co-Operation And Development. Paris.

Özkan, Emin (2007). Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları Ve Kırsal Turizm. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Sarı, Cemali (2008). Antalya’nın Alternatif Turizm Kaynakları, Planlama Yaklaşımları Ve Öneriler. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık. Ss:12-45.

Soykan, Füsün (2003). Kırsal Turizm Ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. Ege Coğrafya Dergisi, 12 (2003), 1-11, İzmir.

Soykan, F. 2000. Kırsal turizm ve Avrupa’da kazanılan deneyim. Anatolia: Turizm

Araştırmaları Dergisi, Yıl: 11 (Mart-Haziran), ISSN 1300-4220, Ankara.

Şerefioğlu, Coşkun (2009). Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi Ve Beklenen Gelişmeler. Tarım Ve Köy İşleri Bakanlığı Dış İlişkiler Ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı. Uzmanlık Tezi. Ankara.

TKDK (Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu), (2010), Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi, Kırsal Turizm.

Usta, Öcal (2002), Genel Turizm,”Anadolu Matbaacılık, İzmir.

Balıkesir il yıllığı(1975), Balıkesir.

Veer, M. and Tuunter, E. (2005). Rural Tourism in Europe. Hague.

Williams, A. and Shaw, G. (1996). Tourism, Leisure, Nature Protection And Agri-Tourism: Principles, Partnerships And Practice. Exeter

Wilson, Suzanne; Fesenmaier, Daniel R.;Fesenmaier, Julie; Van Es, John C. (2001). Factors For Success in Rural Tourism Development Journal of Travel Research. 40: 132-138.

Woodruff, J. 1997. Oregon agri tourism (Agritourism benefits agriculture in San Diego

County) [http:// www.sfc. Ucdavis.edu/agritourism/ agritourSD.html](http://www.sfc.ucdavis.edu/agritourism/agritourSD.html).

http://www.tursab.org.tr/dosya/1046/05ekerd ek_1046_3232171.pdf, 6.7.2011

<http://www.kultur.gov.tr>,5.06.2011
<http://tr.wikipedia.org>,20.6.2011
[http://www.burhaniye.adalet.gov.tr/
BURHANIYE%20ÖREN.htm](http://www.burhaniye.adalet.gov.tr/BURHANIYE%20ÖREN.htm),7.7.2011
[http://www.balikesir.gov.tr/default_
B0.aspx?content=1015](http://www.balikesir.gov.tr/default_B0.aspx?content=1015),5.7.2011
[http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/BelgeGoster.
aspx](http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx), 20.6.2011
<http://www.world-tourism.org>